

Unfriending enemies

En studie om stigmatisering, polarisering och fenomenet att ta bort vänner som uttryckt sympatier för SD

Medie- och kommunikationsvetenskap

Institutionen för Kommunikation och Medier

Lunds Universitet

MKVK04: HT20

Handledare: Gustav Persson

Examinator: Fredrik Miegel

Abstract

Unfriending someone on Facebook is a phenomena which can be seen in many different contexts and unfriending someone for political reasons can create obstacles for political conversations as it can increase polarization in society. In recent years there has been a tendency of unfriending individuals that express sympathies for the political party Swedish Democrats (SD) which can be perceived as stigmatizing for the unfriended. Decisions to unfriend someone that are motivated by political disagreements can be rooted in moral disagreements, manifesting themselves in perceived discrepancy of fundamental moral intuitions between the unfriender and the unfriended person. This paper examines the polarization and experience of stigmatization expressed in discussion forums online. The aim of this paper is also to investigate how the individuals participating in the research threads relate to the phenomenon of unfriending people on social media because of their values and opinions.

Nyckelord: unfriending, sverigedemokraterna, stigma, polarisering, demokrati

Innehållsförteckning

Abstract	2
Inledning	4
Syfte och frågeställningar	6
Forskningsöversikt	7
Tystnadsspiraler	7
Sökandet efter konsensus	8
Hushed tones	9
Unfriending	10
Diskussionsforum	12
Metodologiskt angreppssätt	14
Material	14
Tillvägagångssätt	15
Möjligheter	15
Avgränsningar	16
Unfriending enemies	17
Stigmatisering	17
Vänskapsgallring	27
Slutdiskussion	37
Referenslista	42
Elektroniska källor	45

Inledning

Inför riksdagsvalet 2014 uppstod fenomenet att ta bort- eller säga upp vänskapsband med de individer som röstar eller uttrycker sympatier med Sverigedemokraterna (SD) såväl på Facebook som privat. Benägenheten att ta bort vänner på grund av värderingar eller åsikter kan begränsa och påverka det demokratiska och offentliga samtalet: om individer tenderar att ta bort vänner så fort de stöter på politiska meningsskiljaktigheter finns det en risk att deras nätverk blir ideologiskt homogena, vilket kan bidra till att skapa ekokammare och åsiktskorridorer. Enligt många väljare är SD det parti som i särklass uppfattas mest negativt och fenomenet att ta bort vänner som uttryckt sympatier för partiet kan upplevas som stigmatiserande för den som drabbas.

Erving Goffman är en av de främsta forskarna om stigma och definierar stigma som en situation där individen är diskvalificerad från fullständig social acceptans (Goffman, 1963:12) och forskare har länge undersökt stigma med hänvisning till allmänt hållna sociala normer och konceptualiseringar av social "avvikelse" (Ramalingam 2012). SD-antagonister använder ofta en retorik för att rättfärdiga tvivelaktiga demokratiska motåtgärder vilket i sin tur främjar uppfattningen om att SD inte kan rymmas i ett öppet och demokratiskt samhälle. Då partiet kontinuerligt anklagas för att vara främlingsfientliga, kan aktörer i samhället komma att göra bedömningen att såväl partiet som partiets väljare inte förtjänar samma respekt som andra (Hellström & Nilsson, 2010:64).

Stora delar av Europa har bevittnat en våg av valframgångar för partier som polariserat invandringsfrågor och under många år uppfattades Sverige som ett undantag. Medan politiker i övriga Europa i allt högre grad antog en restriktiv invandringspolitik, var Sverige unikt i sin invandringsvänliga politik (Ivarsflaten 2006). SD lyckades avfärda Sverige som ett tolerant ideal då partiet under riksdagsvalet 2010 fick en plats i riksdagen och den upprördhet som uttrycktes av såväl politiska eliter som aktörer i samhället är i sig en indikation på vilken inverkan partiet har på uppfattningen av samhället, liksom den makt partiet kommit att få över den svenska självinsikten. Partiets politiska ideologier liknar många av de partier som modellerar i andra delar av Europa: förkastad multikulturalism, förespråkande av stora begränsningar för invandring och betoningen av att bevara det nationella kulturarvet.

Politiska oenigheter kan ha sina rötter i moraliska meningsskiljaktigheter vilket manifesterar sig i (upplevda) avvikelser mellan grundläggande moraliska värderingar (Neubaum, Cargino, Winter & Gvirsman 2021). Att exempelvis argumentera för att det är farligt att välkomna ett stort antal flyktingar kan tolkas som att individen bryter mot de moraliska principerna för jämlikhet. Individer kan följaktligen göra bedömningen av oförenliga moraliska skillnader vilket i sin tur kan leda till beslutet att bryta vänskapsbandet (Neubaum et.al., 2021). Företeelsen att ta bort vänner har studerats i flera kontexter där såväl politiska som privata faktorer visat sig vara en bidragande faktor. Att ta bort vänner är i praktiken densamma oavsett vilket parti det handlar om och fallet är intressant att studera då det belyser individer som är särskilt utsatta för detta i en svensk kontext.

Syfte och frågeställningar

Uppsatsens syfte är att belysa hur individer förhåller sig till fenomenet att ta bort vänner på grund av politiska åsikter. Då det finns en generell benägenhet att stänga ute SD och ta bort vänner som uttryckt sympatier för partiet är fallet intressant att studera i en svensk kontext. Genom att i första hand studera de som drabbas ämnar jag belysa hur stigma antas, upplevs och tar sig uttryck i diskussionstrådar vars utgångspunkt berör ett fenomen som kan upplevas stigmatiserande. Följande frågeställningar kommer således att besvaras i analysen:

- Hur tar sig polariseringen uttryck i de diskussionstrådar som undersöks?
- Hur tar sig upplevelsen av stigmatisering uttryck i de diskussioner som undersöks?
- Hur förhåller sig de individer som deltar i de undersökta diskussionstrådarna till fenomenet att ta bort vänner på sociala medier på grund av deras värderingar eller åsikter?

Forskningsöversikt

Tystnadsspiraler

Studiens teoretiska ramverk har sin grund i Noelle-Neumann's interaktionsteori *Spiral of Silence* (SOS) vilket är en av de mest framträdande teoretiska modellerna för opinionsbildning och uppbyggnaden av konsensus i kontroversiella frågor. Teorin antar att människor generellt är medvetna om de åsikterna som utgör majoriteten varpå individen anpassar sitt beteende (och potentiellt sina åsikter) efter majoriteten. Detta genom att bedöma fördelningen av åsikter och utvärdera hur de egna åsikterna kan komma att bedömas. Den allmänna opinionen anses vara den åsikt som kan yttras offentligt utan rädsla för sanktioner och på vilken handling i allmänhet baseras. Känslan av att vara en minoritet leder således till självcensur då rädslan att uttrycka en avvikande åsikt kan leda till sociala sanktioner. SOS är särskilt påtagligt under omväxlande omständigheter där individen är vittne till en kamp mellan motstridiga positioner och där individer måste överväga var de står i åsiktsfördelningen (Noelle-Neumann, 1973:44).

Kopplat till SOS är rädslan att avvisas och Karen Horney (1937) var den första teoretikern som diskuterade fenomenet *rejection sensitivity* (RS) vilket är ett personlighetsdrag som ger sig uttryck hos individer som upplever ångest inför ett potentiellt avvisande. Individer med detta drag är generellt mindre benägna att dela politiska åsikter på sociala medier, då social acceptans eller avslag enkelt kan kommuniceras genom exempelvis gilla-funktioner (Sherman et al., 2016; Wolf et al., 2015). Empiriska bevis på huruvida människor är mer (eller mindre) benägna att uttrycka impopulära åsikter online har varit otydliga. Ho och McLeod (2008) visade att människor är *mer* villiga att uttrycka minoritetsuppfattningar på sociala medier, medan McDevitt, Kioussis och Wahl-Jorgensen (2003) visade att innehavare av minoritetsuppfattningar uttrycker sina åsikter mer *måttligt* på sociala medier. SOS föreskriver att individer är rädda för isolering (FOS) vilket följaktligen resulterar i att individer undviker att uttrycka en impopulär åsikt om de fruktar social isolation (Noelle-Neumann, 1974:44). Rädslan att isoleras har

föreslagits vara den viktigaste aspekten av SOS eftersom det är vad som utlöser själva spiralen. Noelle-Neumann definierar FOS följande:

fear—probably developed over the course of evolution—of being rejected by those around us
(Noelle-Neumann, 1977:144).

En annan viktig faktor som påverkar såväl den dominerande idén som individens uppfattning om vad den dominerande åsikten är, är medierna som ger viktiga ledtrådar om hur vi tror att åsiktsklimatet ser ut. Medierna förser således individer med synpunkter som argumenteras för att försvara de egna synpunkterna (Scheufele, 2007:234-235). Tidigare forskning har givit indikationer på mångfalden av "straff" människor förväntar sig av sin miljö när deras åsikter inte överensstämmer med majoriteten och Noelle-Neumann (1993) menar att det ofta handlar om rädslan att bli bedömd eller negativt utvärderad av andra, i vilket individen riskerar att förlora sin ställning i en grupp eller i samhället i stort (Neubaum & Krämer, 2018:142).

Inom SOS-teorin har det främst gjorts undersökningar av de mekanismer som drivs när människor uttrycker sina åsikter i en kontroversiell fråga - teoretiskt och empiriskt - genom interaktioner i offlinemiljöer. Flera studier testade och stödde huvudhypotesen att individer är mer villiga att uttrycka sin åsikt när de står inför en person eller en grupp vars åsikt överensstämmer med sin egen än när de står inför ett fientligt åsiktsklimat (Neubaum & Krämer, 2018:142). Noelle-Neumann medgav att stigmatiseringen som är knuten till en obekväm situation med bekanta inte är slutgiltig, då det finns möjlighet att korrigera intrycket. När det å andra sidan är en anonym allmänhet inblandad, finns det ingen möjlighet att förklara eller ursäkta sina handlingar (Noelle-Neumann, 1993:215). Följaktligen kan kontextuella faktorer påverka hur individer förhåller sig till åsiktsklimatet, men också de sanktioner individer förväntar sig i olika situationer.

Sökandet efter konsensus

Chantal Mouffes utgångspunkt är att all politik konstrueras av en distinktion mellan fiende och vän. För varje "vi" måste det alltid finnas ett "dem", där "vi" kontrasteras mot en potentiell fiende. I samhället pågår konflikter vilka Mouffe hänvisar till som antagonismer där olika

grupper organiserar sig och bekämpar varandra (Mouffe, 2000:8-9). I denna uppsats använder jag Mouffes utgångspunkt för att studera distinktionen "vi" och "dem" till den konflikt som äger rum mellan de som uttryckt sympatier för SD och partiets meningsmotståndare genom att i första hand studera de som drabbas av fenomenet.

Mouffe menar att antagonismer är ofrånkomliga i ett pluralistiskt samhälle, varpå ett harmoniskt tillstånd är omöjligt. Politisk tanke och praxis dämpas av en missförstådd sökning efter konsensus och främjandet av en intetsägande social enlighet - vilket utgör ett allvarligt hot för demokratiska institutioner. Mouffe (2000) ser den radikala demokratin som ett sätt att fortsätta upprätthålla balansen mellan liberalismens och demokratins värden, vilket uppnås genom agonistisk praxis där upprätthållandet av oenigheter i den demokratiska processen ses som ett viktigare mål än konsensus. Motståndare behandlar inte varandra som fiender vilka ska förstöras, utan som motståndare som kämpar för sin egen position, samtidigt som de erkänner varandras rätt att kämpa. Mouffe menar att vi endast genom att komma till rätta med dess paradoxala karaktär, kan vi föreställa oss den moderna demokratin på ett adekvat sätt. Inte som sökandet efter ett oåtkomligt samförstånd, utan som en "agonistisk konfrontation" mellan motstridiga tolkningar av de grundläggande liberal-demokratiska värdena (Mouffe, 2000:7-8).

Jag hänvisar i analysen till den dimension av antagonism som är inneboende i mänskliga relationer, antagonism som kan ta många former och uppstå i olika typer av sociala relationer. Politik indikerar å andra sidan ensemblen av praxis, diskurser och institutioner som försöker etablera en viss ordning och organisera mänsklig samexistens under förhållanden som alltid är potentiellt konfektuella eftersom de påverkas av dimensionen "politisk" (Mouffe, 2000:101).

Hushed tones

Nina Eliasoph (1998) lyssnade på hur medborgare pratar (eller inte pratar) om politik i ett brett spektrum av kontexter. Detta för att utreda hur människor så ofta lyckas hålla politiken med en armlängds avstånd i så många situationer. Eliasoph upptäckte en kultur av politiskt undvikande vilket hindrar processen att utmana idéer om makt och demokrati (Eliasoph, 1998:10). Eliasoph (1998) hävdar att många forskare har efterlyst studier eller argumenterat för det offentliga rummets teoretiska betydelse i mycket abstrakta termer och undersöker hur medborgare skapar

kontexter för politiskt samtal i vardagen. Systematiskt studerade hon hur människor skapar (eller inte skapar) vardagliga kontexter för politiskt samtal, varpå hon upptäckte att allmänt hållna samtal i offentliga sammanhang visade sig “försvinna” då människor talade om politik “backstage, in hushed tones” (Eliasoph, 1998:16-18):

What was announced aloud was less open to debate, less aimed at expressing connection to the wider world, less public-spirited, more insistently selfish, than what was whispered (Eliasoph 1998:6-7).

Eliasoph (1998) menar att åsikter uttalas på ett sätt som underförstått inbjuder eller avskräcker till debatt och att åsikter alltid utgörs av en form och i ett sammanhang. Människor skapar alltid identiteter och gemenskap, intressen och makt på ett eller annat sätt, aktivt eller oavsiktligt i interaktion med andra människor (Eliasoph 1998:17-18).

Unfriending

A conscious act by one person to end the dyadic relationship and manifests itself through the removal of a link between the dyad (Sibona 2014).

Politiska meningsskiljaktigheter motiverar individer till att ta bort digitala relationer från sitt sociala nätverk och med tanke på att sådana handlingar kan leda till (ideologisk) homogenisering av nätverk är det avgörande att förstå de psykologiska processer som är sammanflätade i beslutet att ta bort någon som vän (Neubaum et.al. 2021). Det saknas litteratur som undersöker de trender, tendenser och konsekvenser om vad denna praxis innebär och enligt Bode (2016) har tidigare forskning varit av teoretiskt karaktär: vad funktionerna av “unfriending” kan tjäna på i en bredare arena för sociala nätverk eller de problem som det kan orsaka för mätningar av socialt inflytande. I allmänhet utgör forskningen mer allmänna motiv och är således begränsad då den inte diskuterar politiskt motiverade orsaker till att man tar bort någon som vän (Neubaum et.al. 2021). Däremot har det kommit att bli allt vanligare att individer tar bort Facebookvänner av politiska skäl och företeelsen har börjat erkännas som en effektiv politisk gest. I Tyskland pågick exempelvis en kampanj där individer uppmuntrade Facebookanvändare till att ta bort vänner som gillat sidan ”Patriotic Europeans against the Islamization of the West” (John &

Dvir-Gvirsman 2015).

Med fokus på Israel – Gaza-konflikten 2014 utförde John och Dvir-Gvirsman (2015) en studie med fokus på Facebook och de individer som tog bort Facebookvänner i samband med konflikten. Analysen presenterar en undersökning bland 1012 judiska israeler på Facebook, varav 16% blev borttagna av meningsmotståndare under konflikten. Tre centrala teman presenterades i relation till motivet att ta bort någon som vän på Facebook: en känsla av personligt svek, konflikter om rasism och ett erkännande av konstant övervakning. Ett återkommande tema i de utförda intervjuerna var en begäran att undvika att komma i trubbel till följd av online-interaktioner med judiska israeler på Facebook. John och Dvir-Gvirsman (2015) hävdar att denna typ av samtal inte rapporterats i tidigare studier av “unfriending” och att det öppnar upp en rad överväganden gällande relationer vad beträffar majoriteter och minoriteter på sociala medier.

Pariser (2011) menar att denna typ av politiska gest kan uppfattas som en praxis genom vilken individen formar sin politiska omgivning. Att ta bort någon som vän kan ses som en bidragande faktor till bildandet av ekokammare eftersom individer filtrerar bort åsikter de inte delar. Likaså kan denna praxis ge *EdgeRank* vilket är algoritmen som används av Facebook för att bestämma vad de ska presentera i användarnas nyhetsflöden. Detta kan i sin tur ge bränsle för en effektivare funktion av algoritmiskt drivna filterbubblor (Pariser 2011). Att avfölja- eller ta bort vänner är både reflekterande av- och en bidragande faktor till homogeniteten i politiska onlinemiljöer, och kan som sådan, främja polarisering (John & Dvir-Gvirsman 2015).

Sibona (2014) hävdar att människor tenderar att ta bort de som publicerar för mycket om oviktiga frågor, och att posta polariserande innehåll av politisk eller religiös karaktär är den näst vanligaste anledningen till att individer tar bort vänner på Facebook (Sibona, 2014:1676). I den utsträckning denna praxis är politiskt motiverad och riktas mot de vars åsikter motsätter sig de egna så skapas en mer politiskt homogen miljö på Facebook för såväl den som tar bort vänskapen som den som blivit borttagen. Eventuella ekokammare kan innebära en polarisering av politiska åsikter och en försämring av politisk diskurs och medborgerlig diskussion. I den utsträckning Facebook och andra sociala plattformar blir allt viktigare platser för politisk exponering och debatt kommer detta bekymmer att bli alltmer akut (Mutz, 2006:13).

Det blir allt mer relevant att undersöka vad borttagningen av digitala anslutningar får för

konsekvenser, inte bara för en människa utan också politisk. Att ta bort- eller blocka vänner på Facebook kan tolkas som en manifestation av politisk intolerans i den betydelsen att man förbjuder sådant (föreslagna nyhetsartiklar eller användargenererade kommentarer) som utmanar ens personliga politiska synpunkter. Politiska meningsskiljaktigheter kan vara en bidragande faktor till att individer tar bort någon som vän på Facebook och kan ha sina rötter i moraliska meningsskiljaktigheter, vilket manifesterar sig i upplevda avvikelser mellan grundläggande moraliska preferenser mellan den som tar bort och den som blir borttagen (Neubaum et.al. 2021).

Upplösningen av ett digitalt förhållande kan medföra interpersonella konflikter, strida mot sociala normer och leda till att den som "tar bort" en vän förlorar olika former av socialt stöd, eller andra fördelar personen i fråga ger. Särskilt nära relationer är viktiga källor till socialt stöd, vilket ger ökade nivåer av välbefinnande och mental hälsa. Därför kan individer vara mer ovilliga att äventyra dessa fördelar när det politiska uttalandet kommer från ett nära band - även om de, baserat på det politiska uttalandet, inser att det finns moraliska avvikelser (som inducerar kognitiv dissonans) mellan dem och nära vän (Neubaum et.al., 2021).

Diskussionsforum

Hellström och Edenberg (2016) gjorde en narrativ analys av artikelserien: "Från sjuklövern till SD" publicerad på sajten *Avpixlat* för att få inblick i beslutet att rösta på ett alternativt parti. I sin analys identifierades självidentifiering, världsskapande och motivationen till att agera på sina känslor och rösta på SD. De ville också belysa vikten av att studera såväl vanliga medier som alternativa diskurser (Hellström & Edenberg, 2016:479). Samlingen av berättelserna utgjorde en alternativ sanning som indikerade "att allt var bättre förr" och att den nuvarande invandringspolitiken förstör den sociala sammanhållningen i samhället. Hellström och Edenberg (2016) kom fram till att beslutet att rösta på SD framstod som logiskt snarare än att de nödvändigtvis baserades på ideologiska antaganden (Hellström & Edenberg, 2016:471).

Som ett sätt att kringgå de vanliga medierna hjälper skapandet av denna sortens motpublikationer till att förklara pusslet mellan det övervägande negativa bemötandet av SD i vanliga medier och partiets fortsatta valmöjligheter. Berättarna avvisade inte allmänna normer i allmänhet, men var angelägna om att visa att också de tillhör det vanliga samhället genom att

förlita sig på allmänt hålla åsikter som hur det socialdemokratiska välfärdssystemet fallit sönder och bör återupplivas. Deras huvudsakliga resultat visar att SD-väljarna rationaliserar sitt partival genom att positionera sig emot de vanliga medierna, men också som en del av den (Hellström och Edenborg, 2016:470). Följaktligen inbjuder studien till vidare utarbetning av effekterna på skam i mobiliseringen av väljare för “nya” politiska partier genom att fokusera på andra fraktioner av den offentliga debatten utanför de vanliga medierna - hur både stigmatisörerna och de stigmatiserade använder sig kring känslor av skam i den politiska konkurrensen av röster (Hellström och Edenborg, 2016:471).

Metodologiskt angreppssätt

Johanna Ledin och Ulla Moberg (2018) ger exempel på hur den kvalitativa textanalysen tillämpas för att närma sig en text med stöd av frågor inom medie- och kommunikationsvetenskap. För att analysera det insamlade materialet har jag först gjort en övergripande kontextuell analys i syfte att hitta mönster och förutsättningar till de problemformuleringar som studeras (Ledin & Moberg, 2018:202) för att sedan avgränsa materialet efter uppsatsen omfattning och relevans.

Material

Det har inte varit självklart hur det empiriska materialet ska avgränsas för att på bästa sätt belysa hur individer förhåller sig till fenomenet och jag har därför preciserat genom att i första hand studera de användare som drabbas och uttryckt sympatier för SD. Partiet har en speciell position i svensk politik och då det finns en tendens att stänga ute och ta bort individer som röstar eller uttrycker sympatier för partiet valde jag att hämta empirin på Flashback då forumet tillåter användare att uttrycka impopulära åsikter i en anonym kontext. De Flashbacktrådar som tydligast anknyter till fenomenet har jag i analysen valt att namnge som tråd a, b, c, d och e. Dessa trådar har jag i blockcitat refererat till följt av aktuell tråd och det datum då texten publicerats. Materialet består av fem Flashbacktrådar där fenomenet diskuteras 2014 - 2015 vilket är perioden då detta generella fall varit som mest aktuellt. Följande trådar har undersökts i analysen: tråd a¹ *“Röstade på SD - Mår dåligt av reaktionerna från vänner”*, tråd b² *“Förlorat vänner pga. gillat SD på facebook”*, tråd c³ *“Röstat sd - du är inte min vän längre”*, tråd d⁴ *“Din bästa vän är Sverigedemokrat”* och tråd e⁵ *“Tog bort SD-vänner på Facebook 2010 - Röstar SD 2014”*.

¹ <https://www.flashback.org/t2383070p3>

² <https://www.flashback.org/t2354508p6>

³ <https://www.flashback.org/t2444890>

⁴ <https://www.flashback.org/t2492451>

⁵ <https://www.flashback.org/t2427240>

Tillvägagångssätt

På grund av det omfattande material som finns att hämta har det varit nödvändigt att göra vissa avgränsningar i materialet. Efter att ha närläst ett tiotal diskussionstrådar valde jag ut de fem trådar som mest belyser analysens generella fall och hur individer förhåller sig till fenomenet att ta bort vänner på Facebook på grund av värderingar och åsikter. När jag studerat trådarna har jag i första hand studerat de som drabbats, dvs. de användare som uttryckt sympatier för SD och hur upplevelsen av stigmatisering tar sig uttryck när de exempelvis blir bortvalda som vänner. En fördel har varit att trådarnas första inlägg presenterar trådens syfte följt av funderingar och frågor som jag följaktligen kunnat identifiera genom de aktiva användarnas olika förhållningssätt, strategier och åsiktsfördelningar som uttrycks i texten. Vidare har jag kunnat anknyta förhållningssätt, uttryck och upplevelser till det teoretiska ramverk som utgör i analysen.

När jag analyserat hur texten bygger en relation mellan deltagare har jag studerat pronomen för att se hur individer omtalar sig själva och andra. Detta har jag gjort genom att synliggöra de attityder, värderingar och omdömen som yttrar sig i texten genom olika slags språkhandlingar (Ledin och Moberg, 2018:203). På en textnära nivå har jag kunnat ringa in ord, fraser och språkliga mönster som speglar olika perspektiv på fenomenet och de upplevelser som ger sig uttryck och när jag analyserat textens innehåll har jag undersökt textens verb och de processer som bildas av verb och subjekt, varpå jag kunnat knyta ihop diskussionens deltagare med vad som händer i texten: vem som är aktiv, vem som påverkas av vad och hur användare förhåller sig till varandra. Individer blir synliga då de markerar sina attityder till de olika påståenden som uttrycks i diskussionstrådarna och jag har således kunnat tolka politiska preferenser. När jag i analysen refererar till användare som SD-sympatisörer eller meningsmotståndare har de alltid själva identifierat sig som det.

Möjligheter

Flashback bidrar till en alternativ diskurs vilket ger kontrast till partiets allmänna fördömande i vanliga medier och att undersöka diskussionstrådar skapar större insikt då vanliga medborgare med politiska meningsskiljaktigheter bidrar med olika perspektiv på fenomenet. Den anonyma

kontexten öppnar upp för ett sammanhang där individer kan känna sig mer benägna att uttrycka impopulära tankar och åsikter som de kanske inte skulle publicera på mer identifierbara plattformar som Facebook. Således har jag kunnat identifiera såväl hur upplevelsen av stigmatisering tar sig uttryck och hur individer reagerar på det som uttrycks i trådarna.

Avgränsningar

Då det empiriska materialet är insamlat från perioden 2014 - 2015 har mycket förändrats och följt av att partiet fått ta allt mer plats i medierna är det idag mer socialt accepterat att rösta på ett parti som SD. I riksdagsvalet 2018 fick partiet cirka 18% av rösterna och det är inte längre möjligt att betrakta SD som ett tillfälligt politiskt fenomen. Att jag valt diskussionstrådar från denna period grundar sig i det faktum att fenomenet gav sig uttryck i större utsträckning och att det i samband med valet 2014 diskuterades i flera trådar på Flashback. Jag vill poängtera att fenomenet är aktuellt om än i mindre utsträckning idag och att det åter inför valet 2018 fanns en stor benägenhet att ta avstånd från de individer som tänkt rösta på SD.

Unfriending enemies

Stigmatisering

Den här avsnittet belyser upplevelsen av stigmatisering och hur polariseringen tar sig uttryck i de diskussionstrådar som undersöks i förhållande till fenomenet.

Polariseringen tar sig uttryck i Flashbacktrådarna då diskussionerna berör de olika förhållningssätt individer har till fenomenet att ta bort vänner på grund av politiska åsikter. Då flera i trådarna hävdar att de *självlart* tagit bort vänner som röstat på SD väcks frågor om i vilken utsträckning fenomenet utgör ett hinder för politiskt samtal. Två farhågor som uttryckts i litteraturen om politiskt samtal och överläggningar är att västliga demokratier blir alltmer polariserade och att människor pratar mindre om politik med människor som har skilda åsikter från de själva (John & Abarya 2020). De som uttryckt att de tagit bort vänner som röstar på SD kan kopplas till tidigare studier som visat att individer som tar bort vänner av politiska skäl beskriver att individen överskridit gränserna för legitim diskurs (John & Gal 2018). De flesta meningsmotståndare hävdar att individer som röstar eller uttryckt sympatier för ett parti som SD saknar *grundläggande värderingar* i vilket de undersökta syftar till *alla människors lika värde*. Detta är någonting som kontinuerligt ifrågasätts som motsägelsefullt då flera upplever att fenomenet i sig indikerar att de som sympatiserar med SD är mindre värda:

Har haft två kompisar på Facebook som skrivit på sin status att man ska ta bort dem om man röstade SD. Samtidigt säger de att de respekterar allas lika rätt och värde. Men tydligen är inte SD-väljare värda lika mycket som andra? Dubbelmoral (Tråd C, 15 september 2014).

Vad jag stör mig på mest är hur man bara struntar i sina medmänniskor genom att skriva något sådant och att man säger emot sig själv gällande sin syn på jämställdhet (Tråd C, 15 september 2014).

Eliasoph (1998) menar att en av de viktigaste uppfattningarna om samtal är en tillbakahållen tro om samtal i sig: när samtal är betydelsefullt och vilket typ av samtal som är lämpligt var. Denna "samtalskultur" berättar för oss när vi behöver dölja vår rädsla och när samtal kan hjälpa oss att arbeta igenom vår rädsla (Eliasoph, 1998:20). Att bli borttagen som vän kan upplevas stigmatiserande och på grund av det upplevda stigmat ute i det fysiska livet vänder sig individer till diskussionsforum online där flera hävdar att de varken vill eller vågar tala om sin röst eller sina sympatier i andra sociala kontexter:

För det första vågar jag inte prata om det för det sociala stigmat, för det andra har det krävts en lång process och mycket mod att rösta så här då jag tidigare varit aktiv inom vänstern (Tråd A, maj 2014).

90% av de jag pratar med sympatiserar med SD men eftersom det råder en så hatfull kampanj mot dem av de etablerade partierna och gammelmmedia är det ingen som vågar visa öppet att man stödjer ett av Sveriges riksdagspartier (Tråd B, 13 april, 2014).

Rädslan att tala om sin röst på SD kan kopplas till Noelle-Neumanns teori SOS och FOS då individer till följd av upplevelsen av det sociala stigmat beskriver att de inte vågar tala om sina åsikter av rädsla för eventuella konsekvenser. Enligt SOS-teorin grundar sig rädslan i att bli bedömd eller negativt utvärderad av andra och att individen i sin tur kan komma att förlora sin ställning i en grupp eller i samhället. Om en Facebookvän (som i många fall är en vän eller bekant) uppmanar SD-väljare till att ta bort hen som vän kan rädslan att avslöja sin röst öka då det finns en risk att förlora en potentiellt viktig relation. På Flashback skyddar användarna sin identitet genom att vara anonyma och relationen de har till andra Flashbackanvändare kan minska rädslan för förväntade sanktioner till skillnad från en offentlig kontext där användarna kan namnges och identifieras av befintliga relationer (Noelle-Neumann, 1993). Således kan också SD-motståndare dölja sin identitet genom att uttrycka sig på sätt som de kanske inte hade gjort i en offentlig kontext:

Är SD-parasiterna verkligen så rädda? Är det bara på anonyma forum ni vågar hetsa och gorma som den apflock ni är? Ute i samhället är ni väldigt tysta och feiga (Tråd C, september 2014).

Att "SD-parasiterna" skulle vara "tysta och feiga" ute i samhället men öppna om sina avvikande åsikter på Flashback kan grunda sig i det faktum att individen i denna kontext kan uttrycka sig utan rädsla för sanktioner. De två exemplen ovan visar att det finns en upplevelse av socialt stigma och att det krävs mod att såväl rösta som att tala om sina sympatier på SD. Således kan det upplevda stigmat ute i det fysiska livet vara en bidragande faktor till att individen vänder sig till ett anonymt forum som Flashback för att delta i det politiska samtalet. I diskussionstrådarna tar sig polariseringen uttryck i de politiska meningsskiljaktigheter som skapar konflikter mellan de som uttrycker sympatier för SD och de som uttrycker starkt motstånd mot allt som SD står för.

Under de senaste veckorna har ordet polarisering dominerat i den politiska debatten och i Svenska Dagbladet (2021) menar Hanna Bäck, professor i statsvetenskap vid Lunds universitet, att man inom statsvetenskapen gör skillnad på två olika typer av polarisering, ideologisk och affektiv. Ideologisk polarisering innebär att åsikter i olika sakfrågor är långt ifrån varandra, vilket till viss del är positivt för demokratin då det ger väljarna olika politiska alternativ att välja mellan. Affektiv polarisering innebär att man hyser en aversion mot andra partier och partiets anhängare och en hög grad av affektiv polariseringen är således negativt då det blir svårare att samarbeta om parterna känner stark misstro (och hat) gentemot det andra partiets anhängare (Suni, 2021). På Flashback är såväl ideologisk som affektiv polariseringen identifierbar men den höga graden av affektiv polariseringen ter sig generellt negativ då individer uttrycker starka känslor av misstro gentemot sina politiska meningsmotståndare. Att SD-väljare ovan beskrivs som en "apflock" och "parasiter" indikerar exempelvis att individen hyser aversion gentemot de individer som uttryckt sympatier för partiet och för flera i trådarna är det berättigat att frysa ut alla de som röstar på ett parti som SD:

Jag måste få kritisera och bemöta åsikter som en majoritet (ja, en majoritet) faktiskt inte tycker hör hemma i dagens Sverige. Sen har jag svårt att ta människor på allvar som hävdar att det är helt åt helvete att bli särbehandlad för att de röstar på SD i samma veva som de fullständigt spyrgalla, smutskastar och ibland rent utav mordhotar alla som röstar på ett parti på vänsterkanten (Tråd B, april 2014).

Jag tycker absolut att man kan frysa ut människor på grund av åsikter. Åsikter är det som formar en människa. Åsikter och okunskap är aktiva val man har gjort (Tråd B, 19 januari 2015).

Den misstro som uttrycks kan öka upplevelsen av att vara stigmatiserad och en minoritet i det rådande åsiktsklimatet. Att förhålla sig till den upplevda majoriteten vars åsikter strider mot de egna kan följaktligen leda till att den som lider av RS hamnar i SOS då det finns en rädsla för sociala sanktioner. Meningsskiljaktigheter skapar konflikter där medborgare konstruerar en "vi" och "dem" dikotomi vilket kan ses som en bidragande faktor till polariseringen i en svensk kontext. Detta tar sig uttryck då individer kategoriserar och placerar individer i olika fack där somliga ses som goda och andra som onda, eller då en viss politisk meningsmotståndare ses som fiender medan andra som vänner. Strävan efter konsensus ter sig omöjlig då fenomenet att ta bort vänner vars åsikter strider mot de egna omöjliggör ett samförstånd mellan oliktankande och även om individer inte uttrycker sympatier för SD per se hävdar flera att de blivit borttagna som vänner efter att ha poängterat den demokrati och yttrandefrihet vi har i Sverige:

Nu är jag ingen-SD anhängare. Har aldrig röstat på SD, kommer antagligen aldrig att rösta på SD. Men förra valet, när "vi gillar olika"- kampanjen pågick som värst, sa jag några väl utvalda ord om demokrati till några av de som körde hårdast. Så ja, det slutade med att jag blev av med några "vänner"... men ärligt talat så vet jag inte ens om jag vill vara vän med människor som tar så lätt på demokrati och yttrandefrihet (Tråd B, 12 april 2014).

Jag är en av de som käftade emot idioterna på Facebook efter riksdagsvalet och blev av med några vänner (trots att jag inte ens röstade i valet). Demokrati är viktigt att stå upp för även när

det inte gäller ditt parti. Nu röstar jag SD av ren princip, det är tillfredsställande att bidra till etablissemangets och fårens frustration (Tråd E, 15 augusti 2014).

Såg ett inlägg skrivet av en av de mer intelligenta och trevligare människorna jag någonsin känt. Killen är verkligen ingen rasist, utan snarare mer medmänsklig än de flesta. Dessutom handlade inte hans inlägg om direkt stöd till SD, utan snarare ifrågasatte han enbart svartmålningen av SD, och lade fram väldigt bra frågor och argument angående detta. Ingen bemötte dock hans argument, utan det var enbart "detta trodde jag inte om dig", "besviken", och mycket annat där han i princip kallas rasist och dum (Tråd C, 15 september 2014).

Individer utgår från sin individuella uppsättning av moraliska standarder för att utvärdera handlingar eller uttryck som rätt eller fel och när användare på Flashback argumenterar ger sig moraliska standarder uttryck i "grundläggande värderingar" i vilket meningsskiljaktigheter i djupt rotade moraliska åsikter kan vara skäl nog att avsluta en relation (Neubaum et.al., 2021). Ivarsflaten (2006) menar att de flesta inte vill stödja de partier som ses som rasistiska eller extremistiska på grund av utbredda sociala normer för jämlikhet och efterlevnad av demokratiska institutioner, vilket kan kopplas till fenomenet som i sin tur kan upplevas som odemokratiskt. Eftersom aktörer i samhället upplever SD som ett främlingsfientligt parti, tycks det dock berättigat att ta bort de individer som uttryckt sympatier eller valt att rösta på SD:

Det finns en anledning till att många inte vill ha Sverigedemokrater som vänner. Folk ogillar rasism, bittra människor, fascism, hyckleri och stör sig som fan på SD:s offerroll. Inte ovanligt att sverigedemokrater bölar om demokrati och yttrandefrihet så fort någon ifrågasätter deras politik, eller börjar lipa om de blir kallade rasister för att de sagt att de avskyr blattar och negrer (Tråd B, 10 april 2014).

Galet trött på dessa känslargument som sd:are radar upp. Snälla, sluta vara så förbannat patetiska och släng av er den där offerkoftan som börjar bli riktigt sliten. Vi är många som inte tycker er politik är något att ha, acceptera det! Politik innebär konflikt och meningsmotsättningar, vänj er!

Ja, det förekommer fulknep, ni är inte de enda som utsätts för det. Ni råkar bara vara de enda politiska porslinsdockorna på scenen som blir kränkta så fort ni blir motsagda (Tråd D, 14 december 2014).

I Flashbacktrådarna antyder användare kontinuerligt att *alla* som röstar på ett visst parti agerar och uttrycker sig på ett visst sätt och när användaren ovan antyder att Sverigedemokrater säger att de “avskyr blattar och negrer” förutsätter hen att alla som röstar på SD uttrycker sig rasistiskt. Van Dijk (2000) menar att rasistiska handlingar eller uttryck är någonting somliga medlemmar i en grupp bedriver mer eller mindre ofta eller intensivt (Dijk, 97:2000) och motivet att gå med i en anti-invandrargrupp behöver inte vara ett angrepp mot invandrare (Blee 2002:33). I Svenska Dagbladet menar också Mouffe (2019) att folk kanske inte röstar på “högerradikala” partier för att de innerst inne är rasister utan för att dessa partier erbjuder ett narrativ för deras problem (Lindgren, 2019). Exempelvis finns det även bland SD-väljarna själva en oro för den främlingsfientlighet som existerar inom partiet::

Jag är en väldigt tveksam SD-röstare som skräms av den utbredda främlingsfientlighet som trots allt fortfarande finns inom SD, och som jag absolut inte vill eller kan försvara, varken privat eller på Facebook (Tråd B, 26 maj 2014).

Eliasoph menar att vi behöver ett nytt konceptuellt verktyg som kan hjälpa oss att spåra upp etiketten som undergräver konversationsidealen. Hon menar att vi behöver ett sätt att lyssna för att upptäcka hur individer skapar kontexter för offentligt samtal och försummar att använda sin yttrandefrihet (Eliasoph, 1998:22). Att somliga SD-anhängare främjar främlingsfientliga ideal kan exempelvis göra det svårt för andra väljare att rättfärdiga det egna motivet till att rösta på SD och individer kan således försumma sin egen yttrandefrihet av rädsla för de utbredda attityder som existerar inom den egna väljarkåren. Neubaum och Krämer (2018) menar att rädslan att avvisas minskar viljan att uttrycka en avvikande åsikt men ökar rädslan att bli bedömd varpå individen anammar strategier som inbegriper självcensur för att skydda sig själv (Neubaum & Krämer 2018:158). På Flashback hävdar flera SD-väljare att de inte vågar framföra sina åsikter på grund av det upplevda stigmat kopplat till SD. Synen på SD som främlingsfientliga kan

kopplas till Trägårdh (2000) som menar att det finns en idealisk skildring av Sverige som den mest demokratiska och jämlika nationen i världen. Med tanke på denna skildring finns det en djupgående motvilja att acceptera även de mildaste formerna av rasism liksom kritik av invandring vilket kan öka benägenheten att frysa ut de individer som röstar på SD då det finns en normativ förväntan att upprätthålla ett rasistisk stigma i det svenska samhället (Ramalingam 2012).

Jag är Sverigedemokrat och man vågar inte berätta för dem man känner. Halva familjen vet vad jag röstar på, men inte ens min pojkvän eller bästa vänner vet. Det är otroligt jobbigt att inte ha någon att kunna diskutera öppet med och att behöva slingra sig när politik kommer på tal, alternativt verka ointresserad. Alla Sverigedemokrater är inte så farliga eller läskiga som det framställs. Vi är precis som vilken människa som helst med egna åsikter, precis som alla andra. I dagens samhälle sägs det att vi har yttrandefrihet, men jag vågar inte framföra mina åsikter av rädsla för att bli socialt utstött (Tråd D, 14 december 2014).

Användaren vågar inte framföra sina egna åsikter inför sin partner och sina bästa vänner av rädsla för att bli socialt utstött, samtidigt som det är jobbigt att inte ha någon att diskutera med. De höga insatser som tidigare identifierats som Sveriges moraliska standarder ger förståelse för de egenskaper svensk antirasism motsätter sig: att en attack mot öppna gränser är en attack mot moraliska standarder inom svensk politik. Att mobilisera attityder mot invandrare förstås således inte bara som avvikande, utan som ett direkt hot mot de moraliska standarder som identifierats i Sverige, vilket konceptuellt införlivar ett större hot om rasism (Ramalingam 2012).

Fenomenet kan resultera i att våra nätverk blir homogena och att säga upp en kontakt så fort vi stöter på meningsskiljaktigheter kan tolkas som en manifestation av politisk intolerans eftersom vi förbjuder föreslagna nyhetsartiklar eller kommentarer som utmanar våra politiska synpunkter (Neubaum et.al., 2021). Liksom användaren ovan belyser flera användare innebörden av en demokrati och menar att de som ägnar sig åt denna praxis inte förstått innebörden av vad en demokrati innebär:

De som verkligen hatar SD verkar göra det för att visa att de står upp för allas lika värde och ett jämlikt samhälle utan förtryck grundat på etnicitet eller kultur, för att sedan kränka och förtrycka de som röstar på SD (Tråd C, 15 september 2014).

SD må var fel, men i en demokrati är vi skyldiga att lyssna, analysera och välja alternativa lösningar även om det kommer från någon man inte tycker om (Tråd C, 15 september 2014).

I svenska Dagbladet utmärker filosofen Charles Larmore (2020) den politiska sfären som konflikt, missämja och makt. Larmore menar att alla önskar sig ett samhälle av rättvisa, men så fort vi på allvar börjar diskutera hur det ska se ut hamnar vi i kollisioner där olika sinsemellan oförenliga idéer om vad rättvisa egentligen är kolliderar med varandra (Hertzberg 2020). På Flashback ger sig idéen om rättvisa kontinuerligt uttryck i en konflikt om eller avsaknaden av grundläggande värderingar, vilka ger sig uttryck i moraliska meningsskiljaktigheter. Å ena sidan är de flesta i trådarna överens om att alla människors lika värde är vad grundläggande värderingar syftar till i sammanhanget, å andra sidan anser många att SD-väljare värdesätter människor efter etnicitet, varpå deras röst på SD indikerar deras grundläggande värderingar och brist på moral av flera i trådarna. Många SD-sympatisörer delar en gemensam känsla av ilska över hur partiet behandlas av det politiska etablissemang och de vanliga medierna och i flera fall kommer tidningen *Aftonbladet* på tal som en bidragande faktor till att människor vänder sig emot varandra:

En stor del av problemet är att jag känner förakt över hur personer reagerar mot SD. Jag har börjat se kompisar och bekanta, som jag gillat mycket och sett upp till, som viljelösa hjon som blåögt följer *Aftonbladets* rapportering (Tråd A, 27 maj 2014).

Här har just *Aftonbladet* (+ anhang) ett stort ansvar. De hetsar folk mot varandra. De splittrar vänskap. De bryter upp familjeband. Hade *Aftonbladet* istället skrivit artiklar om hur man debatterar med kraftigt skilda åsikter utan att gå till personangrepp, eller hur man med självdisciplin undviker att underlåta sig till osakliga halmgubbar och "guilt by association". Ja då

vore de något att ha, men idag är det bara en källa till splittring av förstörelse. I etablissemangets syn på samhället finns inte respekt. Finns ingen humanism. Finns ingen värdighet. Jag tror att många som insett det och söker alternativ, antingen börjat kritiserat de gamla partierna inifrån eller gått över till SD (Tråd D, 14 december 2014).

Visst är det så. Alla dessa artiklar och krönikor man publicerat har utan tvekan bidragit till splittringen. "Är du inte med oss, är du emot oss! Vi är 87%!" En ständigt pågående utmejsling av ett vi och ett dom. Låt oss hoppas att detta inte urartar i våld (...) om denna spänning tillåts byggas upp än mer, kan det nog smälla rejält (Tråd D, 14 december 2014).

Medierna utgör inte en enhetlig offentlig sfär utan en fragmenterad mängd sfärer i vilka varje sfär kommer att porträtteras på ett specifikt sätt: utvalda bilder och berättelser cirkulerar, särskilda normer råder och viss "fakta" normaliseras (Hellström & Edenborg, 2016:462). Känslan av att SD representeras felaktigt i de vanliga medierna skapar en frustration bland väljarna och flera ser på etablissemanget som en bidragande faktor till det alltmer polariserade samhället där relationer splittras. Benägenheten att ta bort vänner på grund av politiska meningsskiljaktigheter upplevs av många som stigmatiserande då rätten att uttrycka sin politiska åsikt är en av de mest grundläggande principerna för modern demokrati. Idealet är att alla individer i samhället ska ha friheten att uttrycka sina politiska åsikter oavsett hur framträdande eller marginal en viss fråga är (Matthes, Morrison & Schemer, 2010).

Idéen om att "invandringskritiker" ses paria sammanfogar samhället med det personliga: känslan av att SD är felaktigt representerade i den offentliga sfären sammanfogas och bekräftas av den privata rädslan för att uteslutas av vänner och kollegor om åsikterna blev kända (Hellström & Edenborg, 2016:470). I Flashbacktråden *röstade på SD - mår dåligt av reaktionerna från vänner* framgår det tydligt att en röst på SD bidrar till en rädsla för sociala sanktioner. Känslan av att partiet framställs felaktigt inom den offentliga sfären skapar en känsla av orättvisa samtidigt som det i många fall blir svårt att rättfärdiga sin avvikande åsikt. Det första inlägget inleds med en redogörelse om kollegornas systematiska uttalanden om Sverigedemokrater och hur alla på Facebook uppmanar till att "frysa ut alla äckliga Sverigedemokrater":

Jag har läst på otroligt mycket om SD och vet att de inte är rasister och att deras politik skulle öka välfärden för folket. Jag känner mig otroligt ledsen över att få höra vad mina vänner och kollegor tycker om mig utan att de vet om det. Jag känner mig också deppig över att inte kunna bemöta deras felaktiga uppgifter eftersom jag skulle röja mig själv. Jag skulle vilja bli aktiv i kommunens SD-förening men vågar inte. Jag ser vissa brister med SD och skulle därför vilja vara med och påverka men det känns i nuläget som att det skulle göra mig till en ensam människa utan karriärmöjligheter (Tråd A, 27 maj 2014).

Eliasoph (1998) hävdar att makt delvis fungerar genom att beröva de maktlösa benägenheten eller förmågan att utveckla sina egna tolkningar av politiska frågor. Med ett aktivt politiskt deltagande väver vi verkligheten och en plats för oss själva inom den. En avgörande dimension av makt är således makten att skapa kontexter för det offentliga livet självt, vilket är makten att skapa allmänheten själv (Eliasoph, 1998:17). Enligt användarens förväntningar på straff skulle reaktionerna från omgivningen vara övervägande negativa om hen avslöjade sin röst på SD. Kollegorna har "felaktiga uppgifter" och individen skulle vilja vara med och påverka de brister som upplevs existera inom partiet. Men då användaren inte vågar stå upp för sina åsikter, förlorar hen makten att förändra och utan makten att avgöra vilka slags frågor som är värda att diskutera offentligt, förlorar individen makten att definiera vad som är värt och viktigt att debattera, samt vad som är bra och rätt, och vad som kan förändras (Laclau & Mouffe, 1985).

Upplevelsen av att vara en minoritet i sammanhanget kan vara en bidragande faktor till att användaren känner sig maktlös i situationen. Att individen väljer att vara tyst kan följaktligen vara en strategi för att undvika sociala sanktioner då det finns en rädsla att avvisas (Noelle-Neumann, 1974:44). Medlemmar i ett samhälle borde inte bara vilja uttrycka sin åsikt utan ska också kunna göra det (Yun & Park, 2011:201), men i diskussionstrådarna blir det tydligt att många inte är benägna att uttrycka sina åsikter i kontexter utanför Flashbacktrådarna. Att det offentliga samtalet ska vara öppet för alla att ta del av innebär inte nödvändigtvis att individer kommer fram till rätt beslut när de talar offentligt men det tvingar oss till en diskussion om vilka "vi" är, varför "vi" bryr oss och vad "vi" kan göra åt det utan att utesluta frågor om förtryck och meningsskiljaktigheter (Mouffe, 2000:16). Flera som uttryckt sympatier för SD i trådarna

upplever att de inte kan diskutera och uttrycka sina åsikter utan att bemötas med verbala attacker och fenomenet upplevs i flera fall som stigmatiserande:

Det brukar oftast eskalera till våldsamma diskussioner. Ett exempel är att jag fick en grogg i ansiktet av en nära vän för några år sedan. Dock var det hon som startade hela diskussionen, hennes hjärna har blivit corrupt av all vänsterpolitik (Tråd B, 4 oktober 2014).

Vad många av SD:s meningsmotståndare missar, är faktumet att de omedvetet förtrycker sina vänner genom att offentligt dumförklara dem i sociala medier och i andra sammanhang. Får dem att känna sig mindre värda och icke önskvärda (Tråd D, 13 december 2014).

Chantal Mouffe menar att en väl fungerande demokrati efterfrågar konfrontationer mellan olika politiska ståndpunkter vilket kräver en verklig debatt om möjliga alternativ. Samförstånd är således nödvändigt, men det måste åtföljas av oenighet (Mouffe, 2000:113). Brian Fay menar att förståelse inte handlar om att förenas psykologiskt med en annan människa, utan om en förmåga att tolka innebörden av olika tillstånd och processer som omfattar en annan människas liv (Fay, 1996:25). För att förstå sin politiska meningsmotståndare behöver individer inte förenas psykologiskt, men genom att förstå individer utifrån dennes perspektiv kan vi finna förståelse för de motiv som exempelvis ligger bakom sympatier för en röst på SD.

Vänskapsgallring

Avsnittet belyser uppsatsens generella fall mer ingående och hur individer förhåller sig till fenomenet att ta bort vänner på grund av politiska åsikter.

The need for social accountability creates anxiety because interpersonal disagreement threatens social relationships, and there is no way to please all members of one's network and thus assure social harmony (Mutz, 2002:840).

Facebooksidan "*Sverigedemokraterna i riksdagen - ja tack!*" kommer upprepade gånger på tal i samband med fenomenet att ta bort de vänner som uttryckt sympatier för SD. Genom en länk

som spreds på Facebook kunde användare se vilka Facebookvänner som gillat sidan, vilket enligt flera i trådarna bidragit till att vänner och bekanta tagit bort dem som vänner på Facebook. Bode (2016) hävdar att de med starka politiska dispositioner är mer benägna att delta i selektiv exponering vilket kan manifesteras sig i en frustration över politiskt innehåll som inte uppfyller förväntningarna. Detta ger sig uttryck då individer tar bort Facebookvänner som gillat SD-relaterade sidor på Facebook och i Flashbacktråden *Förlorat vänner pga. gillat SD på facebook* utgår trådstartaren från vederbörande Facebooksida för att belysa den irritation hen känner över att bekanta tagit bort hen som vän enbart för att ha gillat sidan. I tråden förhåller sig SD-anhängare något olika till att gilla en sådan sida på Facebook vilket antyder att det är en kontext där det sociala livet står på spel:

Det är väldigt irriterande att man inte får tycka vad man vill. Jag hade förlorat majoriteten av mina vänner om jag gillade SD på facebook (Tråd B, 4 oktober 2014).

Jag skulle aldrig gilla SD på facebook, socialt självmord än så länge (Tråd B, 10 oktober 2014).

Gillade också "Sverigedemokraterna i riksdagen - ja tack" i några minuter men sedan så kom jag på vad fan jag hade gjort i PK-sverige och ogillade den snabbt som attan för jag anade ju att något sådant här skulle hända. "Vi gillar olika" var det ja... (Tråd B, 10 oktober 2014).

Oviljan att gilla en SD-sida på Facebook kan kopplas till tidigare studier som hävdar att upplevelsen ofta formas av tron att ett enskilt inlägg eller till och med ett "gillande" av en specifik sida kan bidra till problem med vänner, arbetsgivare eller studier (John & Agbarya 2020). Forskare har hävdar att de som i synnerhet är helt övertygade om sina åsikter är så pass säkra att de alltid talar ut oavsett minoritetsuppfattningar och hur fientligt åsiktsklimat är (Matthes et al., 2010:775-776). Hur individer förhåller sig till fenomenet ter sig således olika och de som framstår mer övertygade i sina åsikter hävdar att de alltid talar öppet om sin röst eller sina sympatier med SD oavsett kontext:

Visa stake för var du röstar, finns inget värre än dom som inte står för sina åsikter (Tråd A, 4 juni 2014).

Jag är helt öppen med att jag röstar på SD och visst, det har försvunnit lite folk, men den typen av trångsynta, ängsliga, icke-tänkande individer är jag gärna utan (Tråd A, 30 maj 2015).

Sociala medier har bidragit till att det uppstår *kollaps*er mellan olika kontexter vilket innebär att de människor, den information och de rådande normerna från en kontext, faller igenom gränserna för en annan kontext. Sociala medier suddar ut det offentliga och privata, professionella och personliga, liksom de många olika identiteter och situationer individen förhåller sig till (Marwick & Boyd 2010). När en individ gillar eller uttrycker en åsikt på Facebook exponerar hen sin åsikt i en rörelse mellan olika nätverk vilka innefattar olika interaktionella och performativa förväntningar. Eftersom olika relationer aktiverar olika moraliska motiv- och utvärderingsstandarder kan det som är acceptabelt i en relation vara oacceptabelt i en annan (Neubaum et. al. 2021). Vetskapen att relationer från en kontext kan komma att se innehållet på Facebook kan således bidra till rädslan att bli negativt utvärderad. Fenomenet att ta bort vänner på grund av en sida som gillats på Facebook kan i många fall grunda sig i värderingar och åsikter som den borttagna *antas* ha:

Problemet ligger i att det kallas för att man gillar en viss sida snarare än att man följer den. Jag använder Facebook mycket som ett nyhetsflöde och gillar därför massor av partier och tidningar som jag inte sympatiserar med. Om någon är så ytlig att de tar avstånd från mig för vad som dyker upp i mitt facebookflöde kan jag tycka att man är tämligen trångsynt (Tråd B, 22 september 2015).

Det som är intressant med facebook är att dom som plockar bort vänner med andra politiska åsikter är dom samma som hakade på aftonbladets vi gillar olika, ja tydligen så gällde det inte i praktiken. Just dessa individer kör givetvis en regnbågsflagga över sin visningsbild och stödjer andra löjliga kampanjer. Jag tycker bara att det är så patetiskt att plocka bort bara för att någon har en annan politisk åsikt, det säger en hel del om dom människor som sysslar med sådant och det är inte positivt (Tråd B, 24 september 2015).

Användare på Facebook är ofta medvetna om att saker kan komma att arkiveras eller spelas in, samt göras sökbara och synliga i det långa loppet (Boyd 2011) och med denna medvetenhet kan individer förutse framtida sanktioner då exempelvis arbetsgivare kan komma att utvärdera dem på ett ofördelaktigt sätt (Neubaum & Krämer, 2018:159). Stigmatiseringen av SD sker på nästan alla nivåer i partiets existens och på Flashback diskuterar individer den upplevda stigmatisering som ger sig uttryck på arbetsplatser som öppet stigmatiserar partiet:

Jag röstade på SD och kan säga med handen på hjärtat att jag skulle bli sparkad om jag sa det på min arbetsplats. Det är så mycket människor som verkligen sitter och nöter in alla artiklar Aftonbladet skriver om att det är rasister och nazister inom SD (Tråd C, 15 september 2014).

Kommer troligtvis få sparken från mitt jobb då jag sa öppet idag att jag röstat på SD. Fick gå in till chefen och ha ett möte och han var inte glad. Får se hur det går (Tråd C, 15 september 2014).

Vi blev kallade på ett litet möte idag på firman, vd och fack på företaget sa rent ut, att om vi får reda på att någon här röstat på SD eller öppet sympatiserar med det partiet, så kommer det garanterat sluta med att den medarbetaren kommer få sparken omgående (Tråd C, 15 september 2014).

Sibona (2014) menar att starka åsikter om polariserande ämnen som politik kan göra det svårt för människor att enas om de har starkt motsatta åsikter och ett sätt att definiera den sociala karaktären i en situation, är genom att överväga till vem individen uttrycker en minoritetsuppfattning. När det finns en risk att isoleras från andra människor är vissa grupper mer värdefulla för individen än andra (Neubaum & Krämer, 2018:146). Exempelvis är "publiken" i ett onlineforum som Flashback kanske inte lika relevant för individen som publiken på Facebook där inte bara nära vänner utan också bekanta är närvarande i samma kontext. Individer skapar kontinuerligt vardagliga kontexter med vänner, grannar och kollegor där oenighet inte uppfattas som en risk för solidaritet. Eliasoph (1998) menar att det är kontexten som är det viktiga och att individer över tid kan lära känna varandras åsikter och utveckla ett slags förtroende som möjliggör politiska oenigheter (Eliasoph, 1998:46). Idag är det exempelvis

mer accepterat att rösta på ett parti som SD och benägenheten är kanske inte lika stor att säga upp nära vänskapsband med individer som röstar på partier. Generellt finns det sociala begränsningar som hindrar människor till att välja bort eller utesluta någon från sina sociala nätverk. Särskilt finns det en förväntan att behålla nära vänner, kollegor eller släktingar då vi inte vill förolämpa enskild individ eller andra familjemedlemmar (Bode, 2016). I allmänhet används sociala medier för att underhålla relationer och då människor i allmänhet inte är så absorberade av politik kan de lättare skumma över innehåll de inte tycker om istället för att engagera sig i såväl den tekniska som det sociala dilemmat att ta bort någon som vän (Bode 2016). I diskussionstrådarna från 2014 hävdar flera att deras röst på SD resulterat i såväl splittrade familjeband, vänskaps- och kärleksrelationer:

Förlorat kontakten med två systrar, 5 syskonbarn. Tre vänner som jag känt i 25-30 år, samt ett par andra vänner, pga mina SD-åsikter. De har köpt medias hjärntvätt om vad SD står för. Jag bryr mig dock inte. Har nya SD-vänner nu (Tråd B, 12 april 2014).

Jag har blivit av med säkert tjugo, trettiotal vänner för att jag är SD-sympatisör. Många var tyvärr riktigt bra och nära vänner när det begav sig. Men jag lider inte utav det. Är inte min vänskap mer värd, så kan man dra åt helvete (Tråd B, 12 april 2014).

Välkommen till det skitnödiga Sverige. Världens mesigaste fjolligaste land. Jag förlorade min flickvän efter 4,5 år när jag berättade att jag röstat SD länge. Jag hatar det här landet. Alla flickvänner har haft samma PK-åsikter och även morsan. Riktigt obehagligt (Tråd B, 21 januari 2015).

Då flera i trådarna uttryckt att de förlorat nära relationer på grund av sitt politiska ställningstagande kan motviljan att uttrycka impopulära åsikter (som att sympatisera med SD) förstås då sociala förbindelser och acceptans är ett grundläggande behov hos människan. Alla människor är inte lika benägna att uttrycka sina åsikter då vi har olika attityder baserat på de varierande nivåer av övertygelse vi har till våra åsikter (Bäck, Bäck, Fredén & Gustafsson, 2019:301-302). Då den allmänna opinionen kan beskrivas som den dominerande åsikten kan

individer som tycker annorlunda välja att uttrycka ambivalens, likgiltighet eller att ljuga istället för att avslöja sin sanna åsikt (Noelle-Neumann, 1973:44):

Jag försöker köra lite så där undercover. Jag lutar mig mot att jag är känt vänster (har suttit på poster förr i tiden) och försöker - då det är som värst - säga att jag tycker frågan hanteras fel och att man måste kolla på varför folk röstar (Tråd A, 27 maj 2014).

På den klassiska höger-vänsterskalan bekänner jag mig också till vänster. Men naturligtvis röstade jag på SD i och med att det är det enda rätta i detta sjuka förtappade land (Tråd A, 4 juni 2014).

Röstar på SD själv. Sa det till min familj. Dock sa jag till mina vänner moderaterna, pga de tycker jag om också (Tråd A, 4 juni 2014).

Sociala medier har gjort det möjligt för individer att dela material, information och delta i diskussioner med ett praktiskt taget obegränsat antal människor och forskning visar att denna typ av aktivitet kan leda till att individer deltar i olika nätverk där de övertalas att ändra sina åsikter (Bäck, Renström & Sivén, 2020). Fenomenet är ett exempel där individer publicerar statusuppdateringar, delar material eller tar bort vänner som uttryckt sympatier för SD vilket kan vara en aktivitet individer således deltar i då andra gör det. Tidigare studier som gjorts på statusuppdateringar publicerade på Facebook har visat att en betoning på sociala normer inom gruppstillhörigheter kan öka deltagandet och att användningen av Facebooks tekniska funktioner kan användas för att kommunicera dessa normer (Bäck et. al. 2020). I diskussionstrådarna är det flera som antyder den funktion grupptryck tjänar i sammanhanget då många inte är insatta eller intresserade av politik vilket kan kopplas till att ett utbyte av information på sociala medier ofta utövas i syfte att utstråla sin identitet, sina värderingar och normer (Marwick & Boyd 2010):

I många gruppdynamiker kan man stärka sin position som en "bättre människa" genom att slänga ut hat mot SD och deras väljare. Rätt så tragiskt, åsiktskorridoren i Sverige blir allt mindre där det är helt okej att hålla med ett parti som vill skicka män på omskolningsläger, men inte på ett som vill satsa på pensionärerna (Tråd C, 15 september 2014).

Facebook går ju inte ens att besöka just nu. I grund och botten är det egentligen en gruppmentalitet tror jag som väldigt många helt enkelt hänger på. Även om 100 pers gillade det där inlägget som sade "ta bort mig om du röstade på SD" så är det nog bara hälften eller strax över som verkligen höll med om det. Människan är ett flockdjur och vi gillar att känna samhörighet med andra och när det gäller Facebook att helt enkelt stötta någons inlägg med en "like" (Tråd C, 15 september 2014).

Här i Sverige så är vi helt ointresserade av vad som är sant. Här ska du tycka "rätt", även fast det går emot ren fakta, annars är du "rasist" och "fascist". Vi betar oss som små barn i en sandlåda och låter våra åsikter styras av enbart känslor och hur vi vill att verkligheten ska se ut. Och tycker du inte "rätt" så är du en elak människa som ingen vill vara med (Tråd E, 16 augusti 2014).

Den slående majoriteten av landets befolkning är inte intresserade av politik och således är det nog en stor del som skrivit ut dess FB-inlägg endast pga. rädsla för att själva uppfattas som rasister om det inte uttalar sig (Tråd C, 15 september 2014).

När en åsikt ses som en fråga om moral är sannolikheten större att individer blir djupt investerade och sociala normer kan ses som en spridd övertygelse där individer förväntas bete sig på ett visst sätt i en given situation (Ramalingam 2012). Forskare är överens om att sociala normer blir som mest synliga när de som bryter mot normerna utsätts för sanktioner (Hechter & Opp 2001) och SD har ofta uppfattats som anti-normativa med hänvisning till dessa speciella sociala förväntningar. Normerna i samhället kan bidra till att individer som är osäkra på sina egna åsikter är mer benägna att hålla med om de åsikter som delas av en majoritet och individer som har ett stort behov av grupptillhörighet är genellt mer benägna att svara på sociala signaler såsom en "gilla"-knapp på Facebook (Bäck et. al. 2020). Följaktligen menar Ramalingam (2012) att individer med stark moralisk grund är mer benägna att uttrycka sina attityder i förhållande till motsvarande med svag moralisk grund, då dessa känner sig mer korrekta och kan uttrycka sina åsikter mer fritt, vilket kan kopplas till benägenheten att ta bort vänner som röstar på SD då individer har förutfattade meningar om individens moraliska värderingar.

Fenomenet att ta bort vänner som röstar på SD har länge cirkulerat på sociala medier och 2010 startades Facebookgruppen: “*Om du ska rösta på SD, ta bort mig som vän*” i syfte att synliggöra de som tar ställning mot SD och allt som partiet står för. Att ta bort någon som vän kan ses som en form av social utestängning där individer utövar en slags makt över sina egna feeds och vänskapslistor och tidigare forskning har visat på en rad sammanhang där företeelsen visat sig vara politiskt motiverade under tider av djup politisk spänning, där benägenheten att ta bort vänner tenderar att utföras av människor med starka politiska åsikter (John & Agbarya 2020). I Flashbacktråden *Tog bort SD-vänner på Facebook 2010 - Röstar SD 2014* skriver trådstartaren att hen till följd av allt hat mot Sverigedemokraterna 2010 var en av de som tog bort SD-sympatisörer som vänner på Facebook. Inför valet 2014 tänkte hen istället rösta på SD “för att protestera mot det odemokratiska sätt dom blivit behandlade av medierna och samhället...”:

Problemet som uppstått är att jag har satt mig i ett fack genom att tydligt ta avstånd 2010. Det facket vågar jag inte lämna av rädsla att vännerna som fortfarande är aktiva anti-SD på Facebook ska ta avstånd från mig nu. Så jag är än så länge tyst om det (Tråd E, 15 augusti 2014).

Politiskt deltagande kan ses som ett uttryck för ett beteende individer (tror sig) förväntas ha för att visa sin tillhörighet i den sociala kontext de önskar tillhöra och individer med ett större behov av grupp tillhörighet är mer benägna att vara politiskt engagerade online om de antar att deras vänner är det (Bäck et. al., 2020). Följt av att användaren själv protesterat mot SD finns det nu en förväntan att vännerna ska komma att ta samma avstånd. Den sociala karaktären av politiskt deltagande såsom grupp tillhörighet och uppskattning kan påverka individens val att engagera sig politiskt i vilket individen kan visa sig vara en “bra” medlem, säkra sin plats och minimera risken för framtida uteslutning i gruppen (Bäck et. al., 2020). Genom att ta avstånd från SD har individen visat sig vara en bra gruppmedlem och med tanke på att sociala plattformar är byggda på identifierbara relationer, kan individen uppleva ett behov av att upprätthålla åsikter som överensstämmer med de åsikter som tidigare uttryckts på sociala medier (Cho et. al. 2016:89).

Vare sig en individ gillar SD-relaterade sidor på Facebook eller publicerar en status som antyder att alla som röstar på SD ska ta bort hen som vän kommer individen att bemötas med avslag eller acceptans. Avslag och acceptans kommuniceras underförstått på Facebook genom att

gilla eller att inte gilla någonting som uttrycks. En gilla-markering signalerar social acceptans, medan motsatsen signalerar avslag och om en politisk åsikt i synnerhet förknippas med ett mindre accepterat alternativ är individen mindre benägen att publicera (Bäck et.al., 2019:301). I de undersökta trådarna på Flashback kan samtliga trådstartare tolkas som individer i behov av en acceptans de i andra kontexter inte får då de på Facebook eller i andra sammanhang förväntar sig sociala sanktioner och avslag. Då trådarna innefattar olika politiska meningsmotståndare signaleras avslag exempelvis genom verbala attacker, påhopp och kränkningar medan acceptans signaleras genom sympatier, igenkänningar och råd. Då användaren tidigare tagit bort vänner som röstat på SD följt av att numera själv sympatisera med SD, bemöts individen av misstro och olika former av avslag:

Du är en typisk kappvändare. Kul att du har kommit till insikt om att du inte har förmåga att tänka själv och borde enligt konstens alla regler bli omyndigförklarad. Om några år så har du kanske blivit kommunist, eller börjar sympatisera med breivik. Vem vet. Såna som du förändras med strömmen (Tråd E, 15 augusti 2014).

Folk som tog bort vänner på facebook som röstade sd 2010 är inget annat än dumma får, och nu vill ni ha ryggdunkar på flashback för att ni "kommit till insikt".. Fan vad patetiskt, ni är inget annat än tanklösa fiskar som simmar med strömmen (Tråd E, 15 augusti 2014).

Så att först utesluta sina vänner för att dom har en åsikt och sedan ansluta sig till samma åsikt är inte kappvändning? Mesiga karlar som du ger svenska män dåligt rykte för fan. Mognad? knappast. När det blir poppis med invandring och hbtq-frågor så kommer du vara den största blatteälskarbögen igen bara du får fortsätta passa in i massan (Tråd E, 15 augusti 2014).

Som individer och kollektiv förstår människor sin värld och sin plats i den genom att sammanföra det de ser och hör till meningsfulla berättelser eller beskrivningar (Hellström & Edenborg, 2016:463). Blee (2002) menar att olika politiska nätverkar kan främja en bättre förståelse av flera perspektiv på frågor och uppmuntrar till politisk tolerans som kan avskräcka politiskt deltagande bland de individer som är motvilliga till konflikter (Blee, 3:2002). Individer

avstår från att delta i diskussioner på grund av de sociala besvärligheter som följer med att offentligt göra ställningstaganden som vänner och kollegor motsätter sig.

Slutdiskussion

Stigmatisering har av forskare föreslagits vara ett av de största hindren för framgångar av "högerextrema" partier (Mudde 2007:245) men forskning tenderar emellertid att missa innehållet i stigma och erfarenheter utifrån partier under stigma (Ramalingam, 2012). Analysen visar hur upplevelsen av stigmatisering tar sig uttryck och hur stigma mot SD antas och upplevs. Frågeställningen - *Hur tar sig upplevelsen av stigmatisering uttryck i de diskussioner som undersöks?* - tar sig kontinuerligt uttryck i analysen då skam- och skuld känslor, som innefattar social utslutning och stigma, kan tolkas som kraftfulla politiska verktyg som utövas av såväl de som stigmatiserar och de som uttrycker känslan av att stigmatiseras. SD-väljare hänvisar ofta till den dubbelmoral som uttrycks bland meningsmotståndare för att förstärka den stigmatisering de själva upplever: de som kämpar för jämlikhet och kallar SD för rasister, den goda demokraten som betar sig odemokratiskt och individer som fryser ut vänner som uttryckt sympatier för SD samtidigt som de själva hävdar att alla människor är lika mycket värda.

Flashback är en kontext där flera individer som röstar eller sympatiserar med SD framför åsikter som de inte vågar uttrycka i andra kontexter som innefattar arbetsplatsen och olika umgängeskretsar. I offentliga kontexter där politiskt samtal äger rum är det flera som väljer att vara tysta, låtsas vara ointresserade eller som ljuger och påstår att de röstar på ett annat parti av rädsla för att bli negativt utvärderade av människor i sin omgivning. Flera användare beskriver följaktligen att det finns en rädsla för eventuella konsekvenser såsom att förlora viktiga relationer och karriärmöjligheter och i flera fall har användare förlorat både Facebookvänner, familjemedlemmar och nära relationer på grund av det politiska ställningstagandet.

I analysen har frågeställningen - *Hur förhåller sig de individer som deltar i de undersökta diskussionstrådarna till fenomenet att ta bort vänner på sociala medier på grund av deras värderingar eller åsikter?* - besvarats genom att huvudsakligen belysa individer som uttryckt sympatier för SD. Fenomenet som sådant upplevs som stigmatiserande då individer genomgående beskriver att de upplever ett socialt stigma i relation till deras åsikter och värderingar. Det upplevda stigmat mot SD är således hämmande och många upplever att de inte vågar vara delaktiga i politiska diskussioner där den upplevda majoriteten uttrycker visar tydligt

motstånd till partiet. I några fall beskriver individer hur arbetsplatsen stigmatiserar de medarbetare som röstar på partiet och dessa antyder att de riskerar att förlora sin anställning på grund av sin röst på partiet. De strategier och förhållningssätt som tillämpas ger sig uttryck på olika sätt och kan i flera fall kopplas till SOS då individer uttryckt att de inte vill eller vågar tala om sin röst eller sina sympatier med partiet. Rädslan att avvisas kan kopplas till FOS då upplevelsen av att stigmatiseras skapar en rädsla för ensamhet och att förlora såväl jobb som viktiga relationer. De individer som uttrycker denna rädsla kan tolkas som individer med personlighetsdraget RS då de är rädda för att avvisas och bli illa omtyckta om de avvikande åsikterna kom fram.

De flesta som uttrycker sympatier för SD anser att fenomenet är ett tecken på intolerans och poängterar ofta den yttrandefrihet vi har i Sverige. Upplevelsen av stigmatisering ger sig följaktligen uttryck i att individer känner sig orättvist behandlade, utstötta och missförstådda, men också arga och frustrerade över det rådande samtalsklimat där individer tar bort vänner på grund av politiska åsikter. De användare som tagit bort Facebookvänner som röstat på SD beskriver i flera fall att de inte vill vara vän med en SD-sympatisör då de antyder att dessa individer saknar *grundläggande värderingar* vilket syftar till *alla människors lika värde*. Argumentet som sådant skapar kontinuerligt en diskussion om huruvida fenomenet att ta bort vänner på grund av en politiskt åsikt motsäger de individer som uttrycker vikten av alla människors lika värde. Många gör ett motargument där de menar att påståendet är motsägelsefullt då SD är ett framrösta parti i ett demokratiskt val och att det i sin tur är diskriminerade och stigmatiserade att värdesätta vänner efter politiska åsikter.

De användare som framstod som mer övertygande i sina åsikter uttryckte inga svårigheter att uttrycka sympatier för SD och beskriver att de kommit till insikt, att de vaknat och börjat tänka själva. Den användare som framstod mer övertygade i sina åsikter uttryckte heller inga problem att kommentera och argumentera, gilla eller att dela sina synpunkter på varken Facebook eller i andra offentliga sammanhang. Den upplevda stigmatiseringen av SD kan också vara en bidragande faktor till att allt fler sympatiserar och slutligen röstar på partiet för att stå upp för demokratin och flera hävdar att de inte heller vill vara vänner eller bekanta sig med individer som tar bort vänner på grund av åsikter och värderingar.

Frågeställningen - *Hur tar sig polariseringen uttryck i de diskussionstrådar som undersöks?* - besvaras då individer med politiska meningsskijaktligheter hyser aversion och misstro gentemot andra partier och dess väljare vilket gör det svårt att komma överens. Detta tar sig uttryck i beskrivningar av SD-väljare som *parasiter, rasister* och *fascister* och de som uttryckt sympatier för SD antyder i sin tur ett förakt gentemot meningsmotståndare som beskrivs som *intoleranta, trångsynta* och *hycklare* vilket är generaliserande antaganden de undersökta gör av *alla* som uttryckt sympatier för ett visst parti. Blee (2002) menar att det finns en vilseledande tendens att använda makro (samhälleliga) mönster för att förstå mikro (individuella) beteenden, men vi kan inte anta att samma faktorer som förklarar massrörelser också skapar motiv för de som går med i en rörelse. För att förstå individuella motiv till att stödja ett visst parti, måste vi istället titta på faktiska motiv och erfarenheter snarare än att göra omfattande generaliseringar om sociala trender (Blee, 2002:5).

I Svenska Dagbladet (2021) syftar Hanna Bäck till polarisering som den brist på respekt individer har för sina politiska meningsmotståndare samt bristen på förståelse för att en annan individ kan tänka i andra banor. De sakfrågor som främst polariserar svenska väljare handlar generellt om invandring, miljö och jämställdhet och frågar man SD-väljare är SD det parti som uppfattas i särklass mest negativt (Suni, 2021). Även om polarisering i allmänhet anses vara negativt erkänner flera forskare att såväl polariserande som mobiliserande egenskaper hos homogena nätverk kan tjäna användbara syften, då det kan uppmuntra medborgare till att ha mer intensiva åsikter. Starkt hållna positioner är i allmänhet en förutsättning för att ifrågasätta politisk stabilitet och extremistiska känslor har i många fall drivit viktiga sociala rörelser (Mutz, 134:2006). En mer balanserad medborgarkultur skulle innebära en minskning av såväl intensiva som långvariga konflikter, men skulle också som en konsekvens av denna balans innebära uppskjutande politiska åtgärder som syftar till att uppnå social rättvisa (Almond 1995). De många antaganden som görs kan dock tolkas som generaliserande och tenderar att kategorisera människor baserat på politiska preferenser som för olika människor har olika innebörd. Benägenheten att ta bort vänner bara för att individen röstar på SD eller har andra politiska preferenser kan således bidra till konflikter som i det långa loppet kan vara en bidragande faktor till polariseringen i en svensk kontext.

Problemformuleringen handlade om den generella benägenheten att stänga ute SD, men

att ta bort vänner är i praktiken densamma oavsett vilket parti det handlar om. I trådarna går det att urskilja tendenser att ta bort vänner som uttryckt starka politiska åsikter för andra partier och i flera fall beskriver de som uttryckt sympatier för SD att de tagit bort vänner som uttryckt sympatier för andra partier. Jag kan således inte veta vilka andra faktorer som ligger bakom det faktum att individer blivit borttagna som vänner då beslutet att säga upp en vänskap kan vara ömsesidigt. Det finns också möjligheter att diskutera huruvida SD-väljare stigmatiserar invandrare och använder upplevelsen av stigmatisering till sin fördel då många hävdar att SD drar nytta av den diskriminering de så ofta upplever genom att ta på sig rollen som offer. Det empiriska materialet bidrar till att belysa väljarnas egna röster och hur enskilda individer förhåller sig till fenomenet, men då materialet är hämtat från en anonym kontext med människor som är främmande för varandra kan jag inte analysera de situationer användarna hänvisar till i texten, då det inte finns möjlighet att analysera andra perspektiv än det som uttrycks. Det behöver inte heller vara så att individer stigmatiserar de som uttryckt sympatier för SD även om det för den borttagna kan upplevas stigmatiserande. Exempelvis kan en individ enkelt ta bort någon från sitt sociala nätverk om personen i fråga exponerar individen för information de inte bryr sig om eller vill se (Bode, 2016).

Mutz (2006) menar att vi behöver instruktioner och uttryckliga normer för hur politiska skillnader ska hanteras med respekt i informell diskurs då individer vars åsikter skiljer sig åt tar avstånd från varandra (Mutz, 2006:150). I diskussionstrådarna på Flashback är det märkbart att inte alla medborgare känner att de kan tala fritt utan konsekvenser för deras offentliga eller privata liv. Följderna av att vara tysta inför kontroverser och att aktivt söka likasinnade bidrar till en minskad toleransen till oppositionella åsikter och fenomenet som sådant har en polariserande effekt då det skapar större klyftor mellan medborgare. Detta tar sig uttryck i trådarna då användare med oppositionella åsikter kontinuerligt generaliserar varandra på ett ofördelaktigt sätt utifrån politiska preferenser.

Avslutningsvis visar resultatet en stark koppling mellan att ha starka politiska åsikter, att uttrycka dessa åsikter och att tysta ner konkurrerande positioner och då ett större medborgerligt engagemang anses vara bra för demokratin utgör benägenheten att polarisera oppositionella åsikter ett problem. Många av de som uttrycker ambivalens drar sig tillbaka för att undvika konflikter och exponering mot de med politiska åsikter som skiljer sig från de egna skapar en

större ambivalens till politiska alternativ. Många vågar inte ta de sociala risker som uttrycka sympatier för SD förväntas innebära, men Schudson (1998) menar att det ibland är nödvändigt att ta risker då ett önskvärd medborgerligt liv är ett där människor kan engagera sig på godtagbara risknivåer (Schudson, 1998:313).

Referenser

Alice E. Marwick & Danah Boyd (2011) "I Tweet Honestly, I Tweet Passionately: Twitter Users, Context Collapse, and the Imagined Audience". *New Media Society* 13 (1): 114-133.

Almond, G. A. (1995, November 17). *The Civic Culture: Prehistory, Retrospect and Prospect* (Research Monograph Series). Irvine: University of California, Irvine, School of Social Sciences. Paper originally presented at the Center for the Study of Democracy and the Department of Politics and Society, University of California, Irvine.

Blee, Kathleen M. (2002) *Inside Organized Racism: Women in the Hate Movement*. Berkeley, CA: University of California Press. — (2007) "Ethnographies of the Far Right." *Journal of Contemporary Ethnography*, 36(2): 119-128.

Bode L (2016) Pruning the news feed: unfriending and unfollowing political content on social media. *Research & Politics* 3(3): 1–8.

Fay, Brian (1996). *Contemporary philosophy of social science: a multicultural approach*. Cambridge, Mass: Blackwell

Bäck, E. A., Bäck, H., Fredén, A., & Gustafsson, N. (2019). A social safety net? Rejection sensitivity and political opinion sharing among young people in social media. *New Media & Society*, 21(2), 298–316.

Bäck, H., Renström, E. A., & Sivén, D. (2020). The social network: How friends' online behavior and belongingness needs influence political activity. *Policy & Internet*. <https://doi.org/10.1002/poi3.240>

Van Dijk, T.A. (2000). Ideologies, racism, discourse: Debates on immigration and ethnic issues. In J. ter Val & M. Verkuyten (Eds.), *Comparative perspectives on racism* (pp. 91–116). Aldershot, UK: Ashgate

Ekström, Mats & Johansson, Bengt (red.) (2019). *Metoder i medie- och kommunikationsvetenskap*. Tredje upplagan Lund: Studentlitteratur

Eliasoph, Nina (1998). *Avoiding politics: how Americans produce apathy in everyday life*. Cambridge: Cambridge University Press

Goffman, Erving (1963). *Stigma: notes on the management of spoiled identity*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall

Hellström, A. & Edenborg, E (2016) "Politics of shame: life stories of the Sweden Democrats' voters in a counter public sphere", 457–474 in J. Jamin (Ed.) *L'Extrême droite en Europe*. Bruxelles: Bruylant.

Hellström, A. & Nilsson, T. (2010) "'We are the good guys': Ideological positioning of the nationalist party *Sverigedemokraterna* in contemporary Swedish politics", *Ethnicities* 10 (1):55–76.

Ivarsflaten, Elisabeth. (2006). *Reputational Shields: Why Most Anti-Immigrant Parties Failed in Western Europe, 1980-2005*

John, N. A., & Agbarya, A. (2020). Punching up or turning away? Palestinians unfriending Jewish Israelis on Facebook. *New Media & Society*.

John, N. A., & Dvir-Gvirsman, S. (2015). "I don't like you anymore": Facebook unfriending by Israelis during the Israel-Gaza conflict of 2014. *Journal of Communication*, 65(6), 953–974.

Laclau, Ernesto & Mouffe, Chantal (1985). *Hegemony & socialist strategy*. London: Verso

Matthes J, Rios Morrison K, Schemer C. (2010). A spiral of silence for some: attitude certainty and the expression of political minority opinions. *Commun. Res.* 37(6):774–800

Mouffe, Chantal (2000). *The democratic paradox*. London: Verso

Mutz, D. C. (2006). *Hearing the other side: Deliberative versus participatory democracy*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Mutz D (2002) The consequences of cross-cutting networks for political participation. *American Journal of Political Science* 46(4): 838–855.

Neubaum G, Cargnino M, Winter S, Dvir- Gvirsman S (2021) “You’re still worth it”: The moral and relational context of politically motivated unfriending decisions in online networks

Neubaum, G., & Krämer, N. C. (2018). What do we fear? Expected sanctions for expressing minority opinions in offline and online communication. *Communication Research*, 45, 139–164.

Noelle-Neumann, Elisabeth (1993). *The spiral of silence: public opinion, our social skin*. 2. ed. Chicago: Univ. of Chicago Press

Noelle-Neumann, E. (1974). The spiral of silence a theory of public opinion. *Journal of Communication* 24: 43–51.

Noelle-Neumann E (1977) Turbulence in the climate of opinion: methodological applications of the Spiral of Silence theory. *Public Opinion Quarterly* 41: 143–158.

Ramalingam, Vidhya (2012) *The Sweden Democrats: Anti-Immigration Politics under the Stigma of Racism* Policies Appeal to Western Europeans.” *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 15(1): 21-45.

Schudson, M. (1998). *The Good Citizen*. New York: The Free Press

Scheufele, D.A. (2007) Opinion climates, spirals silence and biotechnology: Public Opinion as a Heuristic for Scientific Decision-making. In *The Public, the Media, and Agricultural Biotechnology*, ed. D Brossard, J Shanahan, TC Nesbitt, pp. 231–44. Cambridge, MA: CABI

Sibona C (2014) Unfriending on Facebook: Context collapse and unfriending behaviors. In: *Proceedings of the 47th Hawaii international conference on system sciences (HICSS)*, Waikoloa, HI, 6–9 January 2014, pp.1676–1688. Washington, DC: IEEE Computer Society.

Pariser, Eli. (2012[2011]). *The filter bubble: how the new personalized Web is changing what we read and how we think*. New York, N.Y.: Penguin Books/Penguin Press

Elektroniska resurser

Suni, Annakaisa (2021). "Vänsterpartiets och SD:s anhängare mest polariserade". *Svenska Dagbladet*. <https://www.svd.se/alla-pratar-om-det--men-ar-sverige-polariserat> (Hämtad 2021-02-04).

Larsson, Håkan. (2019). "Socialdemokratin har övergivit 'rasisterna'". *Svenska Dagbladet*. <https://www.svd.se/socialdemokratin-har-overgivit-rasisterna> (Hämtad 2021-02-04).

Hertzberg, Ludvig (2020). "Kan vi åtminstone enas om att visa respekt?" *Svenska Dagbladet*. <https://www.svd.se/kan-vi-atminstone-enas-om-att-visa-respekt> (Hämtad 2021-03-04).